

Bóna László

FIGYELEM, FIGYELEM...!

TANULÁSRÓL

ÉRTÉKEKRŐL

SZERETETRŐL

GYÁSZRÓL

ÉRINTÉSRŐL

Négy előadás

VIS VITALIS

2016

Szerkesztette:
RUTTKAY HELGA

Borítóterv:
IMRE RÉKA



VIS VITALIS

© Bóna László, 2016
ISBN 978-615-5414-24-4

Tartalom

<i>Néhány elő szó</i>	7
<i>Miből tanul az ember?</i>	11
<i>Anya és Apa szeret téged</i>	
Felnőttség, gyerekség, értékek és szükségletek	45
<i>Egy életem, egy halálom?</i>	
Belső képeink a halálról	77
<i>Mikor fáj az érintés?</i>	103

Néhány elő szó



VIS VITALIS

Ez a kis könyvecske – a *Figyelem, figyelem...!* – egy színes zsebkönyvekből álló sorozat újabb darabja. Van előtte már három másik – a *Benned van*, a *Kimondástól a megértésig* és a *helyed, helyem* – mindegyik itt-ott-amott elhangzott, lejegyzett, megszerkesztett előadásaimból készült válogatás. Ez a könyv is több viszonylag új előadásból lett összeállítva. És ahogy összeraktam, észrevettem, hogy valamiképp mindegyik szöveg a figyelemről szól, pontosabban a *figyelésről*. Arról, ahogy a figyelés és szeretet összefügg. Mert a szeretetről sokféle formában esik szó. Hogy áradó és önzetlen és adakozó és cselekvő és áldozatkész, miegymás – vallási, erkölcsi, emberi, érzelmi, lélektani szempontból, még tudományosan is. Hogy a szeretet a legszebb emberi érzés, megváltás, megvilágosodás, megtisztulás, de nemcsak az érzésekben rejlik, az kevés, hanem a tettekben, az ember beszélhet róla sokat vagy érezhet szépeket, ha nem aszerint cselekszik – erről is sokat olvashatunk szentektől, mai guruktól, pszichológusoktól. És arról is, hogyan érhetjük ezt el, megtisztulással, elvonulással, böjttel, pozitív gondolkodással, meditációval, kommunikációs tréninggel, lelkigyakorlatokkal, vallásos megtéréssel, karitatív munkával és a többi, biztos sok mindent kihagytam.

Kevés szó esik azonban a mindennapok figyelméről. Annak hogyanjáról. Hogy az ember olyan, mint egy hangosbe-

mondó: „figyelem, figyelem”, vagyis a ráfigyelésre figyel, vagy csak figyel. Elsősorban a megismerésért. Kevés szó esik arról, hogy a szeretet a leghétköznapibb tevékenységekben kezdődik, nem misztikus út vezet hozzá, hanem a mindennapokba rejtett figyelemből indul. A figyelésben rejlő megismeréshez nem kell semmi. Csak figyelni rá. Figyelni a figyelést. Nem a meg- és nem a ki- és nem az odafigyelést. Hanem a figyelemre épülő érzékelését a magamon kívül rejlőnek, hogy magamon belül is felfedezzem.

Ismertem egy idős házaspárt, akik több mint ötven éve házasok, túl vannak az aranylakodalmukon, nagyon sokat veszekednek nap mint nap, az egyikük a szénsavas ásványvizet szereti hidegen, a másikuk a buborékmenteset szobahőmérsékleten. Úgyhogy ha bármelyikük vásárol, akkor mindig kettőt vesz, egy menteset és egy savasat, és a szénsavasat beteszi a hűtőbe, hogy hideg legyen, a másikat pedig egy pohárral kiteszi az asztalra, hogy ne legyen hideg.

VIS VITALIS

Miből tanul az ember?

A Széchenyi István Egyetemen, Győrben
2015. március 18-án elhangzott előadás
kiegészített és szerkesztett változata

VIS VITALIS

Jó estét kívánok, köszöntöm Önöket vagy titeket itt a Széchenyi Egyetem egyik előadótermében, ahol bizonyára sok tudós ember tudományos előadása elhangzik nap mint nap, szóval komoly tanítás zajlik, nyilván azzal a nemes céllal, hogy aki tud valamit, az átadhassa, aki meg ezt nem tudja, az megtanulhassa. Azt a feladatot kaptam, hogy a tanulásról, tanításról mondjak el Önöknek, nektek néhány gondolatot olyan szemszögből, ahogy én találkozom ezzel a kérdéssel, mint egy homeopátiával foglalkozó szakember, egy ebből a szemszögből és erről író író. Úgy kell ezt tennem, hogy nyilván vannak Önök között jócskán olyanok is, akiknek fogalmuk sincs, hogy mit jelent az, hogy valamit homeopátiás szempontból vizsgálunk meg, vagy hogy valaki homeopata. Megesett, hogy meghívtak vendégségbe vacsorára egy családhoz, és megkérdezték, hogy mégis mit eszik egy homeopata, mintha egy egzotikus, ezen az éghajlaton nem honos állatfajta lenne. Egy különös patás állat, vagy talán maga az ördög, az is patás.

Szóval a tanulásról és a tanításról kell beszélnem, ez a feladat, miközben Önök sem tudják pontosan, ki is az a homeopata, én sem tudtam, hogy valójában kik ülnek majd velem szemben, kiknek kell beszélnem. Lehet, hogy tanároknak, akik szeretnék elérni, hogy a tanítványaik megtanulják, amit ők tanítanak, annak ellenére, hogy nem akarják. Bár az sem jó, ha a tanítvány már valamit jobban tud, mint a tanár, elég,

ha nagy nehezen a fejébe lehet verni valamit, amire a tanár büszke lehet, hogy tőle tanulta a tanítvány, így aztán érezheti, hogy ő, mint tanár, sikeres. Ezt abból érezné, ha a tanítványai tanulnának. De lehet, hogy szülőknek fogok beszélni, akiknek éppen tanuló gyerekeik vannak, akik nem tanulnak eléggé sokat vagy eléggé jól, és így állandó aggodalomra adnak okot, hogy mi lesz belőlük így, nem tanulva, mi lesz belőlük, ha ők, szülők, már nem lesznek, bár még egyikünk sem akar nem lenni, legfeljebb szülő nem akar lenni egy idő után már anynyira. Szóval, lehet, hogy szülőknek kell beszélnem, akiket az az aggodalom vezetett ide, hogy hátha itt megtanulják, hogy vegyék rá a gyerekeiket a tanulásra. De lehet, hogy tanulók lesznek itt a hallgatóságban, akik jó esetben nem akarnak tanulni, vagy nem azt és nem úgy, ahogy azt tanítják, és nem úgy akarnak számot adni a tudásról, ahogy azt számon kérik, és nem is arra kíváncsiak, amiről nekik tanítanak. Rosszabb esetben büntudatuk van, hogy nem tanulnak eléggé hatékonyan, mindenféle gátlásaik vannak a vizsgákon és tanulási nehézségeik, és eljöttek ide, hátha itt megtanulják, hogy tanulják meg azt, ami nem is érdekli őket, hogy legalább a büntudatuk csökkenjen, és a kötelességtudatuk kielégüljön.

És ráadásul lehet, hogy mindez még ennél is bonyolultabb, mert lehet, hogy aki tanár, az egyben szülő is, így duplán találkozunk azzal, hogy bele kell erőltetnie valamit a másikba, amiről ő tudja, hogy bele kell erőltetni, mert fontos, ámde az, akibe bele akarja, az egyáltalán nem hiszi ezt el, és egészen más érdekli. És az is lehet, hogy valaki egyszerre tanítvány és szülő is, bár egy tanulónak ritkán van már tanuló státuszban lévő gyereke, de persze, ha már van neki egyáltalán, legyen

az csecsemő vagy újszülött, az már valamilyen formában tanul, és azt már tanítani kell, ha másra nem, hát arra, hogy mit nem szabad és mit nem, hogy mi fujj és mi nem fujj. És persze az is lehet, hogy egy tanár, aki másokat tanít, valahol tanul, ha másként nem, hát mint egy pap, holtig. Vagyis tanítja őt is az élet. És akkor máris annyira szélesre tágítottuk a tanulás kérdését, hogy minden és mindenki belefér egyszerre: „Iskola az élet, és tanár és tanítvány benne mindenki” – mondhatnánk.

De az a kérdés is felmerül ebből, hogy ha mindannyian, mindenféle formában, mindig tanulunk, akkor valójában ki tanít kit. Akkor a tanítás egy egyirányú folyamat-e, ahol a tanár, a szülő egy tudást átad, és a tanítvány befogad, vagy egy közös folyamat, amelyben mindenki valamilyen formában tanítja a másikat, még ha nem is ugyanarra és nem is ugyanolyan formában. Vagyis az a tanítás alapkérdése, hogy a tanítás az az agresszió valamilyen formája, amelyben a tanító az énjét, a tudását kiterjeszti és a másokra ráerőlteti, még ha meg is van győződve arról, hogy a másiknak erre szüksége van, vagy a tanítás és tanulás egy minden pillanatban jelen lévő együttműködés. Még akkor is együttműködés, amikor az egyik valóban azt akarja átadni, hogy nem jó a konnectorba belenyúlni, a babszemet az orrunkba dugni, vagy a kést magunk ellen fordítani.

Jelenleg jómagam tanár is vagyok, rész vettem egy homeopátiás iskola alapításában, igyekszem a homeopátiás tudást átadni, számon kérni, hogy felelősséggel tudjam azt mondani minden egyes tanítványomról, hogy tud annyit, hogy gyógyítson, vagy tanítsa, hogy kell gyógyítani, vagy ha egyiket sem

teszi, akkor legalább azt tudja, hogy kell gyógyulni. De szülő is vagyok, akinek van egy szakajtónyi gyereke, aki épp tanul, hol épp nem azt, amit én tudok, hol éppen pont azt, hol az érdeklő őket, ami engem, hol pont az nem. És egyben tanuló is, mert olyan dologgal foglalkozom, ami jelenleg nem egy lezárt anyag, hanem egy folyton alakuló-bővülő, mindig új és új megvilágításba kerülő szemlélet. Úgyhogy megkerülhetetlen az az alapkérdés, honnan is tudom azt, amit most tudok, tanítok, tanuló, művelem, mint aki tudja, átadja, mint aki valamit már tud, és még tanulja is, és tanulom, mert még nem tudom eléggé. És ha erre őszintén kéne válaszolnom, akkor szembe kéne nézнем azzal, hogy amit immár húsz éve művelek, tanuló, tanítok, azt sosem tanultam. Nem tanultam a tanulás iskolai értelmében, vagyis nem ültem le egy könyv mögé kijegyzetelni, tételeket kidolgozni, fel- és visszamondani, vizsgázni, és egy számon kérő tanár igényeinek megfelelően az ő általa adott tudást a számára reprodukálni. Vagyis nem olyan tudást halmoztam fel, amit egy meglévő ismeretanyag reprodukálásaként tanultam meg. Amit művelek, az nem egy létező tudás másolata bennem. És szerintem senki sem tud úgy tanulni, hogy a feladat nem egyéb, mint reprodukció. Senki sem akarja magában azt létrehozni, ami már van.

Szóval immár húsz éve olyat művelek, amit nem is tanultam. A tanulás szó iskolai értelmében. Persze tanulom egyfolytában, mert ahogy kiderült rólam, hogy mi érdekel, és hogy milyen tanfolyamra mentem el, egyfolytában kérnek arra, hogy használjam, amit hallgattam, és így mindig hozzá kell olvasnom, kutatom. Szóval mindig az életből, a hétköznapi élet kihívásaiból jövő problémáknak, feladatoknak

megfelelve kellett valamilyen tudás nyomába eredni. Nem egy tanárnak kellett felmondanom, amit megtanultam, hanem egy élethelyzet megoldása hitelesítette, hogy jól értettem-e meg a leckét, így aztán magától megmaradt, ami eredményes volt, és nem felejtettem el, ami tévedésnek bizonyult. Mintha minden magától tanulódt volna meg bennem, amit most művelek. De nem szeretnék igazságtalan lenni az iskolákkal, és nem szeretném, ha éppen itt, egy egyetemen azt lehetne kihallani a szavaimból, hogy minden iskolarendszerű oktatás felesleges. Biztos szükség volt minden iskolai típusú tanulásra, vagyis tankönyvolvasási, lényegmegértési, visszamondási készségre ahhoz, hogy az életben élém jövő feladatok megoldása elég legyen a számomra tanulási formának.

Hat évet jártam egyetemre, tanultam irodalmat, nyelvészetet, kultúrtörténetet, esztétikát, művészetet, pedagógiát, tanultam tanítani, vizsgáztam sokat, szigorlatoztam – brrrr, micsoda szó, benne van a szigor – , államvizsgáztam, kaptam diplomát, elhelyezkedtem egy hat év tanuláshoz és a kiváló eredményeknek megfelelő, akkoriban nagy presztízst jelentő állásban, ahol a kezdő havi fizetésem éppen annyi volt, mint egy egyetlen kis szobából álló, konyha nélküli, de egy négyzetméteres saját fürdőszobával rendelkező albérleti lakás. Amikor két év múlva otthagytam ezt az állást, és elkezdtem működtetni az akkori apósom által örökölt dohányboltot, azal kellett szembesülnöm, hogy egyetlen nap alatt, pusztán a Donald kacsás, matricás rágógumik aznapi forgalmából kerestem annyit, mint az egyetemi végzettségemnek megfelelő, egyetemi társaim által irigyelt szerkesztőségi állásomban egy hónap alatt.

MEGRENDELEM A KÖTETET



VIS VITALIS

www.visvitaliskiado.hu